

Eva Tomášková

eva.tomaskova@law.muni.cz

Poměrové ukazatele

Ekonomické souvislosti právní
úpravy obchodních společností

Základní pojmy

- hmotný majetek
- nehmotný majetek
- odpis
  - Zákon o daních z příjmů - § 24:
    - *„Výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů pro zjištění základu daně“*
  - Zákon o účetnictví - § 26:
    - *„odpisy majetku vyjadřují trvalé snížení jeho hodnoty“*
- oprávky
- opravné položky
  - účetní - lze je tvořit prakticky ke všem druhům majetku kromě peněz a majetku, který je oceněn reálnou hodnotou
  - daňové - lze tvořit pouze k pohledávkám - § 8 zákona o rezervách:
    - k pohledávkám za dlužníky v insolvenčním řízení
    - k nepromlčeným pohledávkám splatným po 31. prosinci 1994
    - k pohledávkám z titulu ručení za celní dluh

Analýza účetních výkazů

- horizontální
  - porovnání v čase
- vertikální
  - stupňovitý rozbor jednotlivých složek

Ukazatelé rentability I.

- **Ukazatel rentability vlastního kapitálu (ROE)**

$ROE = HV \text{ po zdanění} / \text{Vlastní kapitál}$

Důležité pro vlastníky, protože vytvořený zisk posuzují jako výdělek z kapitálu, který do podniku vložili.

Úroveň ROE měla být vyšší než investice bez rizika

- **Ukazatel rentability aktiv z HV po zdanění (ROA)**

$ROA = HV \text{ po zdanění} / \text{Aktiva}$

poměřuje zisk s celkovými aktivy investovanými bez ohledu na to, z jakých zdrojů jsou financovány, což umožňuje porovnávat podniky s rozdílnou strukturou vlastního kapitálu a cizích zdrojů ve stejném odvětví.

- **Ukazatel rentability aktiv (ROA) ze zisku před zdaněním a úroky (EBIT)**

$ROA = EBIT / \text{Aktiva}$

$EBIT = \text{čistý zisk} + \text{nákladové úroky} + \text{splatná daň}$

poměřuje vložené prostředky nejen se ziskem, ale i s efekty vyplývajícími ze zhodnocení cizího kapitálu

- **Ukazatel rentability dlouhodobě investovaného kapitálu (ROCE) ze zisku před zdaněním a úroky (EBIT)**

$ROCE = EBIT / (\text{Vlastní kapitál} + \text{Dlouhodobé závazky})$

vypovídá o výnosovém potenciálu dlouhodobých zdrojů

Ukazatelé rentability II.

- **Ukazatel rentability tržeb (ROS)**

$$\text{ROS} = \text{HV po zdanění} / \text{Tržby}$$

má na něj vliv struktura nákladů – při porovnávání podniků mezi sebou je nutné brát v úvahu strukturu nákladů každého podniku

- **Ukazatel čisté ziskové rozpětí**

$$\text{Čisté ziskové rozpětí (\%)} = (\text{HV po zdanění} / \text{Výnosy}) \times 100$$

Oba ukazatele vyjadřují hospodárnost, resp. nepřímo indikují snížení nákladů, efektivní zvýšení cen a z toho plynoucí konkurenceschopnost výrobků.

Ukazatelé aktivity

- **Ukazatel obratu aktiv**

Obrat aktiv = $\text{Tržby} / \text{Aktiva}$

měří vytvořené tržby k 1 Kč vložených aktiv

dosahování vysokých tržeb s nízkými aktivy svědčí o vysoké kapitálové intenzitě podniku

- **Relativní vázanost aktiv**

Relativní vázanost aktiv = $\text{Aktiva} / \text{Tržby}$

měří celkovou produkční efektivnost, přičemž čím je ukazatel nižší, tím více podnik expanduje, aniž však zvyšuje finanční zdroje

- **Ukazatel obratu zásob**

Doba obratu zásob = $\text{Zásoby} / \text{Denní tržby}$

tento ukazatel je indikátorem likvidity a je vhodné jej mít co nejnižší

- **Ukazatel doby obratu pohledávek**

Doba obratu pohledávek = $\text{krátkodobé pohledávky} / \text{Denní tržby}$

Další ukazatelé aktivity (vhodné zejména pro obchodní podniky):

- Podíl personálních nákladů na obratu
- Podíl personálních nákladů na celkových nákladech
- Dosažený obrat na jednoho pracovníka
- Průměrná mzda pracovníka

Ukazatelé zadluženosti

- **Ukazatel míry celkové zadluženosti (Ukazatel věřitelského rizika)**

Míra celkové zadluženosti = $\text{Cizí zdroje} / \text{Aktiva}$

- **Ukazatel míry zadluženosti vlastního kapitálu**

Míra zadluženosti VK = $\text{Cizí zdroje} / \text{Vlastní kapitál}$

- **Ukazatel úrokové krytí**

Úrokové krytí = $(\text{Zisk před zdaněním} + \text{Nákladové úroky}) / \text{Nákladové úroky}$

Kolikrát je zisk vyšší než úroky?

Ukazatelé platební schopnosti

- **Ukazatel likvidity prvního stupně (cash ratio)**

běžná likvidita = oběžná likvidní aktiva / krátkodobá pasiva

Hodnota ukazatele by se měla pohybovat alespoň kolem 0,2.

- **Ukazatel likvidity druhého stupně (quick ratio)**

krátkodobá likvidita = (likvidní aktiva + krátkodobé pohledávky) / krátkodobá pasiva

Hodnota ukazatele by se měla pohybovat alespoň kolem 1 (pravidlo, čím vyšší, tím lepší platí pouze pro věřitele, manažeri a vlastníci přicházejí o výnos z rentabilnějších investic). Porovnávat s dlouhodobou likviditou

- **Ukazatel likvidity třetího stupně (current ratio)**

dlouhodobá likvidita = (likvidní aktiva + krátkodobé pohledávky + zásoby) / krátkodobá pasiva

Za optimální je považována hodnota 2. Ukazatel je ovlivněn strukturou a likvidností jednotlivých druhů aktiv.

Zásady zajištění likvidity

- Zlaté bankovní pravidlo – poskytnuté úvěry musí odpovídat prostředkům, které má banka k dispozici
- Zlaté pravidlo financování – dlouhodobé investice se nesmí financovat krátkodobými prostředky
- Zlaté pravidlo vyrovnávání rizika – vlastní zdroje větší než cizí zdroje
- Zlaté pravidlo pari – stálá aktiva se smí maximálně rovnat vlastním zdrojům
- Zlaté poměrové pravidlo – zvyšování investic nesmí střednědobě a krátkodobě probíhat neúměrně k nárůstu výnosů
- Zlaté bilanční pravidlo – dlouhodobě vázaný majetek má být kryt dlouhodobým kapitálem, oběžný krátkodobým kapitálem
- Pravidlo 1:1 – stav pokladny, směnek a pohledávek má být vyšší max. stejný jako krátkodobé cizí zdroje
- Pravidlo 2:1 – oběžný majetek by měl být minimálně 2 x tak velký než krátkodobé cizí zdroje

Ukazatelé na bázi Cash Flow I.

jedná se o doplňující ukazatele likvidity (jsou očištěny o inflaci)

Ukazatelé rentability

- výnosnost celkového kapitálu z CF = peněžní tok / celkový kapitál
- výnosnost vlastního kapitálu z CF = peněžní tok / vlastní kapitál
- rentabilita výnosu z CF = peněžní tok / obrat

Ukazatelé likvidity

- krátkodobá likvidita z CF = peněžní tok / krátkodobé dluhy

Ukazatelé finanční závislosti

- úrokové krytí = peněžní tok / placené úroky
- stupeň oddlužení = peněžní tok / cizí kapitál

Ukazatelé tržní hodnoty

- CF na akcii = peněžní tok / počet kmenových akcií
- poměr tržní ceny akcie k CF na akcii = tržní cena akcie / CF na akcii

Ukazatelé na bázi Cash Flow II.

Čistý pracovní kapitál

ČPK = celková oběžná aktiva – celkové krátkodobé závazky
(Větší ČPK poskytuje lepší ochranu před výkyvy CF)

- podíl ČPK na dlouhodobých zdrojích = $\text{ČPK} / \text{dlouhodobé zdroje}$
- obrat ČPK = $\text{tržby} / \text{ČPK}$
- rentabilita tržeb = $\text{ČPK} / \text{tržby}$
- Podíl ČPK na celkovém majetku = $\text{ČPK} / \text{celková aktiva}$
- rentabilita ČPK = $\text{čistý zisk} / \text{ČPK}$

Ukazatelé tržní hodnoty

- účetní hodnota akcie = vlastní kapitál / počet kmenových akcií
- čistý zisk na akcii = čistý zisk / počet kmenových akcií
- dividenda na akcii = dividendy za rok / počet kmenových akcií
- výplatní poměr = dividenda na akcii / zisk na akcii
- poměr tržní ceny akcie k zisku na akcii (P/E) = tržní cena akcie / zisk po zdanění
- tržní kapitalizace = vydané akcie x aktuální cena akcií

Zisk před započtením úroků, daní a odpisů (EBITDA)

- $EBITDA = EBIT + \text{odpisy}$
- Nevýhody:
  1. EBITDA nebere v úvahu daně a úroky, které jsou opravdové a mandatorní hotovostní toky a mají podstatný vliv na cash flow.
  2. Kromě odpisů a amortizace EBITDA nezohledňuje ostatní nehotovostní položky. Nehotovostní položky jsou například odpočty nesplácených úvěrů, manka a škody a například v americkém prostředí i náklady na vydané opce.
  3. Na rozdíl od opravdové kalkulace peněžních toků ve firmě, EBITDA ignoruje změny v provozním kapitálu. Dodatečné investice do provozního kapitálu snižují disponibilní hotovost v podniku.
  4. Hlavním nedostatkem ukazatele EBITDA jsou výnosy. V případě, že podnik disponuje příliš vysokými nebo naopak nedostatečnými rezervami například na záruky, restrukturalizaci, nedobytné půjčky a pohledávky, vykazované reálné výnosy plynoucí z běžného hospodaření budou vychýleny a EBITDA zavádějící.
  5. Pokud jsou výnosy podniku realizovány v nesprávném období nebo běžné náklady maskovány jako kapitálové náklady, ukazatel výnosů vstupující do EBITDA bude mít sníženou vypovídací schopnost a zrovna tak může být EBITDA ovlivněno například prodejem a následným nákupem vlastních aktiv.

Nevýhody poměrových ukazatelů

- 1. **Statičnost.** K výpočtu je použito údajů, které zachycují pozici podniku k určitému datu a nikoliv za nějaké období.
- 2. **Manipulovatelnost.** Cílem managementu je pozitivní mínění o podniku, a tak mohou a v praxi ovlivňují v rámci možností hodnoty vykazované v účetnictví ku svému prospěchu.
- 3. **Účetní deformace.** Ukazatel se počítá na základě dat z účetnictví, která se mohou často lišit od ekonomické skutečnosti a jsou ovlivněny například účetními standardy a zvyklostmi.
- 4. **Inflace.** Vysoká inflace ukazatel nadhodnocuje.

Děkuji za pozornost!